

Kommunal- og distrikts departement

Oslo, 3. januar 2023

Høringsuttalelse på NOU 2022:10 Inntektssystemet for kommunene.

Viser til høringsbrev, med deres ref.: 22/6260, vedrørende NOU 2022: 10 Inntektssystemet for kommunene, med høringsfrist 4. januar 2023.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) er en menneskerettsorganisasjon, som arbeider for full deltakelse, likeverd, og mot diskriminering. NFU skal ivareta interessen til mennesker med utviklingshemming og deres familier, overfor sentrale, regionale og lokale myndigheter. NFU har ca. 8500 medlemmer.

NFU stiller seg svært kritisk til forslagene til endringer i de delene av kommunenes inntektssystem som kan gi konsekvenser for tjenester og tilbud til innbyggere med utviklingshemning. NOU 2022: 10 gir ikke grunnlag for å foreta slike endringer. Når en skal omfordele flere titalls milliarder kroner og konsekvensen kan ramme mennesker med utviklingshemning i svært stor grad, så bør endringer hvile på langt grundige undersøkelser enn de som ligger til grunn for forslagene om endring i delkostnadsnøkkelen for personer med utviklingshemning over 16 år samt grunnlaget for forslaget om endring i tilskuddet for særlig ressurskrevende tjenester.

Virkemiddel uten målsetninger.

Staten pålegger kommunene oppgaver og staten sikrer kommunene økonomiske rammer for å utøve sine plikter. Rapporten NOU 2022: 10 Inntektssystemet for kommunene stiller ikke spørsmål ved om inntektssystemet er tilstrekkelig til å sikre måloppnåelsen i de kommunale oppgavene. Når det f.eks. gjelder tjenester til mennesker med utviklingshemning, så synes det veldokumentert at målsetningene på feltet i liten grad blir fulgt. Helsetilsynets nasjonale tilsyn på feltet, avdekker lovbrudd i 70 til 90 prosent av tilfellene. I oppsummeringsrapporten fra nasjonalt tilsyn i 2016, «Det gjelder livet», stiller Helsetilsynet spørsmål med om systemet i det hele tatt fungerer. Sivilombudets besøksrapporter fra kommunale bofelleskap, avdekker blant annet at underbemanning medfører ulovlig tvangsbruk. Tilsvarende funn er også dokumentert av Likestillings- og diskrimineringsombudets gjennomgang av tvangsvedtak. Det å utforme gode inntektssystem for kommunene, kan ikke gjøres uten å vurdere om rammene sikrer målsetningene med oppgavene som er pålagt av staten.

Hva de ulike estimerte delkostnadsnøkler forteller om kommunale finansieringsbehov knyttet til tjenester til personer med utviklingshemning, er og har vært uklart så lenge delkostnadsnøkkelene har eksistert. Når de uavhengige variablene er Kostra-tall, så fanger en ikke opp om kommunene utøver sin plikt. Lovverket knyttet til kommunenes plikter overfor mennesker med utviklingshemning er temmelig rundt. Kontrollsystemene er få og svake. KS sitt Asss-prosjekt viser f.eks. at Kristiansand har det halve utgiftsnivået per innbygger med utviklingshemning over 16 år som mottar tjenester, sammenlignet med Tromsø kommune. Når sivilombudets enhet for forebygging av tortur og umenneskelig behandling påpeker at Kristiansand ofte har så lav bemanning at en må ty til ulovlig og menneskerettighetsstridig innlåsing av tjenestemottakere, så kommer ikke slikt eksplisitt frem verken i utvalgets- eller i departementets betraktning av kostnadsnøkler. Heller ikke denne NOUen har informasjonsgrunnlag til god underbygning av forslagene til finansiering av det kommunale tilbudet til mennesker med utviklingshemning.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Norge forpliktet seg til å etterleve CRPD i 2013. Regjeringsplattformen slår fast at konvensjonen skal inkorporeres til norsk lov. Konvensjonen gir mange og sterke føringer på forvaltningsområder som i dag er pålagt kommunene. Det blir uforståelig når konvensjonsforpliktelsene verken er nevnt eller tatt hensyn til i NOU 2022: 10.

Verken konsekvensene av kutt eller kompensasjon for kutt, er utredet.

Konsekvensene av kutt i rammetilskuddet er ikke utredet. Utredningen viser fordelingen av kutt over kommunene. Vi vet at flere kommuner i dag har problemer med å finansiere det lovpålagte tilbudet til mennesker med utviklingshemning.

Utredningen sier ikke noe om økningen i antallet kommuner som kan forventes å få store problemer med å yte et forsvarlig tilbud.

Tilskuddet til særlig ressurskrevende tjenester startet som et skjønnsmessig tilskudd i år 2000. Siktemålet var å kompensere spesielt små kommuner som tilfeldigvis hadde en stor andel innbyggere som krevde spesielt mye tjenester. I 2004 ble tilskuddet regelstyrt. Siden den gang, har de totale utgiftene til ordningen økt med en faktor på rundt 10. Den kraftige veksten i tilskuddet har medført flere utredninger og korreksjoner i ordningen, uten at en synes å ha kommet frem til essensielt bedre ordninger. Heller ikke NOU 2022: 10 lanserer noen eksplisitte løsninger for tilskuddet til særlig ressurskrevende tjenester. Heller ikke konsekvensene av eventuelle endringer er kartlagt.

Fra NFUs ståsted, har aldersgrensen på 67 år, ofte skapt problemer mht. spesielt ressurskrevende tjenester. Spesielt gjelder dette i små kommuner. Mange av utfordringene som utløser behov for bistand og støtte, vil tilta med alderen. For en person med spesielt ressurskrevende tjenester, kan de kommunale utgiftene øke både med åtte og ti millioner kroner når personer fyller 67 år. Slike beløp kan gjøre svært store innhugg i mindre kommuners budsjett.

NFU bidrar gjerne inn i et eventuelt videre arbeid.

Med vennlig hilsen

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Tom Tvedt
forbundsleder